

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

55. ÉVFOLYAM

1989. JÚNIUS

3. SZÁM

ISTEN DICSŐSÉGÉRE ÉLNI

Ordass Lajos igehirdetése 1957. április 7-én Kecskeméten

Amikor kiment, így szólt Jézus: „Most dicsőült meg az Emberfia, és az Isten dicsőült meg őbenne; ha pedig az Isten dicsőült meg benne, az Isten is megdicsőíti őt önmagában, sőt azonnal megdicsőíti őt. Gyermekeim, még egy kis ideig veletek vagyok: kerestek majd engem, és ahogyan megmondiam a zsidóknak, hogy ahova én megyek, oda ti nem jöhettek, most nektek is ezt mondom. Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek

egymást. Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szerettek egymást.” (János 13:31-35.)

Jézus Krisztus Urunk mai tanításában egy olyan ige csendül föl előttünk, amelyet igen jól ismerünk és valószínűleg nagyon szeretünk is. Szava arról a szeretetről, mely a keresztyén ember ismertető-jele a világban, szép csengésével utat talál a szívünkhöz.

Elgondolkoztam azon, hogy lelkipásztori szolgálatom során milyen sokszor szóltam ennek az alapján olyan fiatalokhoz, akik az esküvői oltár előtt álltak. Meg sem tudnám mondani, hányszor. Ez olyan természetes is volt. Ezek a mondatok olyan egyenes úton találnak bele a szerelmes szívbe és olyan nagyon ünnepélyessé tudják tenni az esküvői hangulatot, hogy a máskor talán közömbös lelkű ember is megérzi Isten közelségét és magasztaló szó kél Isten felé.

Node! Maradjon a költészet!

Úgy gondolom, ti nem azzal a várakozással jöttetek el a mai istentiszteletre, hogy itt álomvilágba ringasson el benneteket az elhangzó szó. Magam teljes bizonyossággal tudom, hogy Isten nem ezzel a földattal küldött el hozzátok. Elmondom most nektek, hogy az igehirdetésre készülés közben milyen nehéz kérdés szorította össze a szívemet.

Biztosan Isten akarta úgy, hogy Jézus Krisztus szavának olvasása közben fölszakadjon szívemből a kérdés: Miért nem ismeri meg mindenki a világon, hogy mi Jézus Krisztus tanítványai vagyunk? Hogyan lehetséges ez, hogy ebben az országban, ahol

Az USA elnökének
látogatása
a Fasori Gimnáziumban

(Részletek a 3. oldalon)

még a mi nemzedékünk ideje alatt is oly sokat beszélünk „keresztyén-magyarországról”, ahol annyi szorgalommal tanítottuk hitünk igazságait, ahol igehirdetésünk köré gyűjtöttük szervezett gyülekezeteink tagjait és szórványokban élő hittestvéreinket, ahol az evangélizáció szolgálata útján új módokat is kerestünk ahhoz, hogy az emberek előtt megszólaltassuk az evangéliomot — mégis annyi fájdalmas istenkáromlás lett otthonossá? Nemcsak a lovát csapkodó útszéli kocsis ajkán, hanem még az úgynevezett „jó társaság”-ban is?

Ez volt a gyötrő kérdésem.

Talán abban találjuk meg a választ erre a kérdésre, hogy hát az a világ, amelyben mi élünk, nem éppen menyegzői hangulatú világ? Mert hát tudunk arról, hogy a történelemben voltak itt-ott olyan korok, amelyekben az embereket tömegesen ragadta meg az az idillikus álmodozás és valóban várták, hogy egyszer menyegzői életforma között élheti a világ az életét.

A mi korunk azonban nem ilyen.

Sietek hozzáfűzni, hogy az a kor sem volt ilyen, amelyben Jézus a történelem folyamán a földre jött. A világ, amelynek megváltására Isten elküldte Jézust az idők teljességében, nem álmodozó hangulatú világ volt. Bibliánk azt mondja, hogy Jézus a bűn és a gyűlölet által megkötözött világba jött. De nemcsak a Biblia tud

Weöres Sándor:

Ha majd testemre rög borúl

Ha majd testemre rög borúl,
tán szótlánul
beszél hozzám az Úr,
tán szótlánul beszél hozzám az Úr
a sorson messze túl —

És apró lángom énekel
és így felel:

„Híven végezni el
mit rám bízol: sem távol, sem közel
más vágyam nincs nekem.

Ha ezzel szolgálóm javad:
a poklokat,
nem-múló kínokat,
mikor tüdő, verőér, szív ugat,
mind-mind lelkemre add.

Ahol házadtól elszakadt
léptem haladt:
a te fény-járt utad?
vagy sárkány-vágta ösvény, ferde, vad?
— de ládd szándékomat.

Vágyam csak ez — más semmi sem:
hűségesen
munkálni műveden,
ahogy parány-erőmmel érhetem.
És mást ne adj nekem.”

erről. Bele lehet tekinteni a világi történelem könyveibe is. Ugyanerről tesznek bizonyosságot.

Hogy milyen föltételek között mondotta el Jézus szavait a tanítványi szeretetről és az Isten dicsőségére élő emberről, azt szeretném most közelről, mai bibliai tanításunkból megmutatni.

Hitünk gyakorlása

Elvégeztük az iskolát — előttünk az élet!

Az egyházi esztendő mögöttünk levő része — ádvéntől pünkösdig — Isten cselekvését állította elénk, ahogyan az Jézus Krisztus személyében és földi működésében fejeződött ki. Keresztyén hitünk kiteljesedésének felfelé ívelő útján megültük a három nagy ünnepet: karácsonyt, húsvétot, pünkösdöt. **Karácsony** az ATYA ünnepe, aki úgy szeretett minket, hogy egyszerűen Fiát adta ajándékul; **húsvét** a FIÚ ünnepe, aki feltámadásával tett pecsétet megváltói munkájára, mert megszabadított bűntől és haláltól: immár miénk az örökélet ígérete; **pünkösd** a SZENTLÉLEK ünnepe, aki hívja, összegyűjti, megvilágosítja és az igaz hitben megtartja Isten népét. Az egésznek betetőzése, összefoglalása volt a SZENTHÁROMSÁG ünnepe, amikor a gyülekezet ámulva imádta Isten csodálatos egységét és emberi elmével fel nem fogható titokzatos háromságát.

Az egyházi év most végződött időszakát hasonlíthatnánk a hitoktatáshoz, sőt általában az iskola elvégzéséhez. Pünkösdkor graduált, „érettsgizett” a gyülekezet, elvégeztük hitünk iskoláját, előttünk állnak a keresztyén élet hétköznapijai: hitünk gyakorlására, cselekedetekben való megvalósítására a gyülekezet életében, amikor Krisztus tanúi és követői lehetünk ebben a világban. Buzgón imádkozunk a gyülekezet minden egyes tagjáért, hogy kivétel nélkül vállalják ezt a közösséget Urunk dicsőségére és Isten országa növekedésére!

(A Nyugat-Clevelandi Magyar Ev. Egyház gyülekezeti értesítőjéből)

És szeretném, ha figyelmesen ellenőriznétek, amit mondok.

Igénk János evangéliomának 13-ik fejezetéből való. Ismerős fejezet. Elmondja nekünk, hogy Jézus, földi életének utolsó estéjén éppen a szeretet szolgálatának példáját írta a tanítványok elé. Ő — az Úr — sorra megmosa tanítványainak lábát. Még Júdásét is. Azután az utolsó vacsorában volt együtt az övével. Itt adta tudomására Júdásnak, hogy világosan tudja, milyen útra lépett.

Mai ígének ezek a bevezető szavai: „Amikor kiment”... — éppen arra vonatkoznak, hogy Júdás most indult el följelenteni Mesterét. A tanítványok nem sokat sejtettek abból, ami Jézus lelkében most játszódott le. De ez mit sem változtat azon a tényen, hogy Jézus a szeretet új parancsáról akkor beszélt, amikor szemtől-szemben állt a halállal. Az erőszakos halállal. Az igazságtalan halállal. Amikor világosan tudta, mi vár reá.

A lelkesedő tömegek ezrei régen hátat fordítottak már neki. A 12, akire három esztendő lelkigondozó-munkáját pazarolta, leolvadt 11-re és tudta ezeknek ingatag erőtlenségét is. Nem ellágyult, érzelmes álmódosítás hangulatában beszélt tehát Jézus a szeretetről, vagy annak szépségéről, hanem szemtől-szemben a legrútább halállal mondotta, hogy úgy kell szeretni, amiképpen Ő szeret, és így kell dicsőíteni Istent. Ez az útja annak is, hogy Isten kiárrassa dicsőségét az övéire. Aki tehát a szeretet új parancsolatát adta, az ebben a helyzetben volt. Nem költészet, hanem a rideg valóság körülményei között mondotta el akarata szavát.

Akiknek adta ezt az életirányító szót, azokat sem áltatta egyetlen egy pillanatig sem azzal, hogy zavartalan, álmódosításra alkalmas világban vár rájuk az új parancsolat megvalósítása.

*

Tudunk arról, hogy miként készítette el tanítványait. Néhány mondata elfelejtethetetlen. Úgy-e tudtok arról, hogy ezt mondotta nekik: „Elbocsátalak titeket, mint juhokat a farkasok közé.” Tudjátok, hogy fölkészítette őket arra, hogy az Ő nevéért üldözni fogják őket. Hogy nem lesz más a soruk, mint a Mesterüké.

Jézusnak ezek a szavai egyértelműleg adták a tanítványok tudomására, hogy őket — a gyűlölködő világba küldi el. — Szeretni. — Úgy szeretni, ahogyan Ő szeretett. Azaz: készen lenni arra, hogy a szeretetükért még meg is ölessék magukat.

Úgy mint Ő.

Mi, késő utódok, tudunk arról, hogy éppen ezen az úton vett diadalt a keresztyénség az őt környező világon. Isten akkor nyert dicsőséget és akkor adott övéinek dicsőséget, amikor Jézus szeretetével győzték le a világon a gyűlöletet.

Még egyszer el kell mondanom: Isten nem azzal bízott meg ma, hogy elringató szót hozzak el hozzátok. Hogy megsimogassam valakinek a lelkén a sebet. Ha már meggyógyítani nem tudom, mégis, hűvös érintéssel kis enyhületet adjak. Vagy édesízű szót mondjak annak, akinek a lelkét elborította a keserűség. Isten igazságot mondani küldött hozzátok.

Az igazság pedig ez:

A mi dicsőségünk az, hogyha a világ gyűlöletére szeretettel tudunk válaszolni. Ha így tesszük lehetetlenné a világ számára, hogy Istent szidalommal illesse. Sőt szeretetünk hatalmával kényszerítjük rá a világot, hogy magasztalja Istent ezért a csodákat művelő szeretetért.

Söderblom Náthán, svéd evangélikus érsek — saját bevallása szerint — sokat gondolkozott azon, miképpen kellene legjobban meghatározni, kit értsünk a „szent” emberen? Sokszori megfogalmazás után mondotta — s úgy érzem, a Biblia igazolása mellett mondhatta —, szent az az ember, akinek az élete lehetetlenné teszi embertársai számára, hogy kétségbevonják Isten létezését.

Mielőtt igehirdetésemet ma befejezném, még egy szívből fölszakadó, könnyörgő szavam van hozzátok, Kecske-mét evangélikusai: Isten szerelmére kérlek, zárjátok bele hű szívbe a Megváltó szavát!

Szeressetek ebben a világban úgy, amint Ő szeretett. Erről ismerje meg a körülöttetek élő világ, hogy az Ő tanítványai vagytok! És e szeretet miatt, ennek a nyomán legyen Istennek dicsősége! Ámen.

Az Evangélikus Gimnázium tanári kara

Az Országos Presbitérium 1989. június 2-án tartott ülésén a gimnázium Igazgató Tanácsa javaslatára egyhangúlag a következőket választotta meg tanároknak:

Abádné Hauser Henni
 Dr. Bánhegyi György
 Bencze Gábor
 Bibóné Lipcsey Judit
 Csepregi Zoltán
 Csernützy Mária
 Erdély Istvánné
 Gadóné Kézdy Edit
 Gombócz Eszter
 Dr. Gyapay Gábor
 Koren Pálné
 Liptay Andrásné
 Masznyik Gábor
 Nagy Baló András
 Nagy Balóné, Domokos Teréz
 Olbrich Jánosné
 Reményi Gusztáv
 Schulek Mátyás
 Szálkáné Gyapay Márta
 Szappanos István
 Szenté János
 Tóth Endre
 Urbán Ágnes
 Varga Jenőné
 Varga Tamásné

A hitoktatásra a következők kaptak megbízást:

Zászkaliczky Péter
 Takácsné Kovácsné Zelma
 Rózse István
 Fabiny Tamás
 Gáncs Péter

„Fasor” adományok

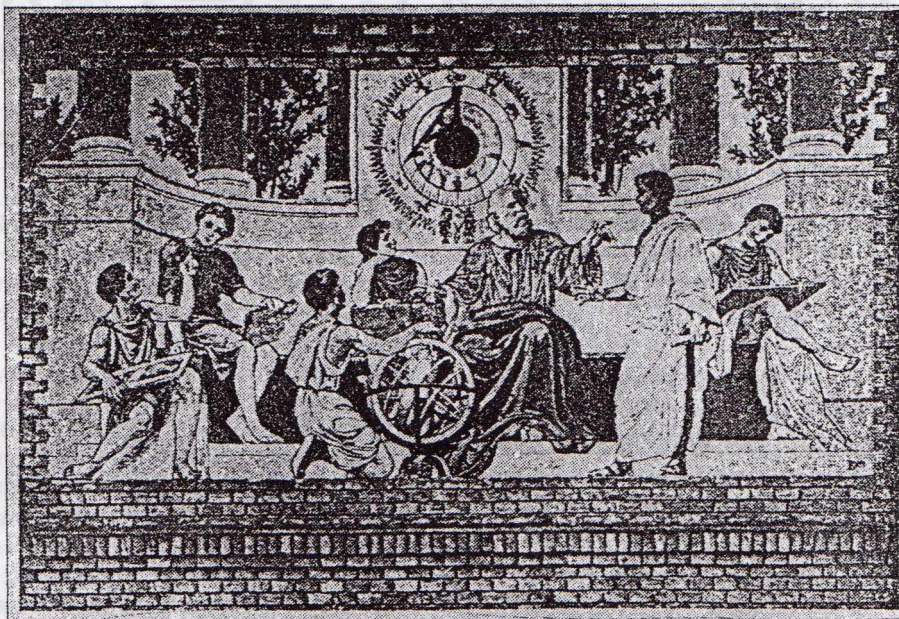
Asbóth Gyuláné (Ligonier, PA)	15.00
Gracza Erzsébet (Minneapolis)	50.00
Könyves Mihályné (Cleveland)	80.00
Miklós Lajos (Port Coquitlam, BC)	41.00
Tomaj Gusztáv (Chicago)	25.00
University Lutheran Chapel (Minneapolis)	52.00

A jelen nyugtázás összege \$263.00, a korábbiakkal együtt olvasóink eddigi adományai a Fasor céljaira: \$1353.00.

Az Egyesült Államokban és Kanadában élő olvasóink számára a Fasori Gimnáziumra való adakozás legegyszerűbb módja: a csekket *Hungarian Conference — ELCA* névre kiállítva („Fasor” megjelöléssel) küldjük erre a címre:

Hungarian Conference — ELCA
 9715 Lake Avenue
 Cleveland, Ohio 44102

„Ez új tanévnek küszöbén...”

Napóra a gimnázium udvari teraszának falán. A budapesti Evangélikus Gimnázium épületének ünnepélyes felavatása s a megnyitó istentisztelet szeptember 2-án lesz, a tanítás szeptember 4-én indul meg. Eddig 305 tanulót vettek fel az öt első, két második és egy harmadik osztályba.

Legyen újra Vilma királynő út!

Az első világháború és Trianon után a megmaradt csonka-ország leromlott gazdasági helyzetét leginkább a nélkülöző gyermekek szenvedték meg. Sok-sok rosszul táplált és lerongyolódott magyar gyermek életét mentette meg abban az időben **Hollandia** nagylelkű akciója, melynek során a segítségre szorulókat tömegesen szállították többhónapos hollandiai tartózkodásra. A jószívű hollandusok szeretettel gondozták a kis emberpalántákat, a magyar jövő virágait. Háláját juttatta kifejezésre a magyar nemzet, amikor a szép Városligeti fasort a holland uralkodóról nevezték el. Sokáig ez volt az Evangélikus Gimnázium címe: **Vilma királynő út 17-21.**

Azután jött az értelmetlen és sokszor ellenszenves utcanév-változtatások korszaka. „Gorkij fasor” lett gimnáziumunk utcájának a neve. Maxim Gorkij (1869–1936) a Szovjetunió ünnepelt írója, a marxista forradalom lelkes harcosa volt. Mi köze Gorkijnak a magyarokhoz? Semmi! Köszönhet-e a magyarság valamit Gorkijnak? Semmit! Legfeljebb kellemetlen emlékeket.

Reméljük, hogy ezeknek a soroknak budapesti olvasói mozgalmat indítanak majd az utcanév-csere mielőbbi megvalósítására. Legyen ismét: **Vilma királynő út!**

Bush a Fasorban?

Június elején jóleső izgalmat keltett egy telefonhívás. A budapesti amerikai követ-ség kulturális attaséja hívta fel az evangélikus gimnázium igazgatói irodáját. Közlése szerint tervbe vették, hogy Bush elnök július 11–12-i látogatása során vagy maga az elnök, vagy Mrs. Bush felkeresi az iskolát, „*amely annyi nagyszerű embert adott az Egyesült Államoknak*”.

Mire ezek a sorok olvasóink elé kerülnek, addigra már múlt időben beszélhetünk arról, hogy vajjon megvalósult-e ez a terv, mely az Evangélikus Élet június 11-i számában került először nyilvánosságra. Mindenesetre megmarad a jelentősége annak, hogy egy ilyen látogatás egyáltalán tervbe került az amerikai elnök rövid 38 órára szabott budapesti tartózkodása idejére. Kitüntető elismerés nyilvánul meg ebben nemcsak a Fasori Gimnáziumra nézve, hanem egész egyházunk felé.

Új református püspök

A 41 magyar református gyülekezetből álló „Kálvin Egyházkerület” május végén tartotta meg 50. jubileumi közgyűlését Clevelandban. A gyűlés új püspököt választott két éves időtartamra. Három jelölt volt. A legtöbb szavazatot **Szűcs Zoltán** loraini (OH) lelképásztor kapta.

A Reformátusok Lapja (Calvin Synod Herald) új szerkesztője **dr. Szabó István** ny. lelkipásztor lett.

Weöres Sándor (1913–1989)

Gyásza van a magyar irodalomnak. Elment egy nagy költő, kortársunk és hittestvérünk, **Weöres Sándor**. Hosszú betegsége nehéz éveit után ott pihen immár szeretett szülőfalujában, Csöngé hantja alatt, akarata szerint: „**Így rendelem: ha meghalok, engem kriptánkba rakjatok illendő régi módon. Kis Csöngém földjén szántsza szét csontjaim sáros tömegét egy késői utódom**” (*Hazaszálló*). Ott, ahol mindig is

igazán csak otthon érezte magát: „**Az ég alatt, a falu fölött keress: az az én hazám**” (*Csöngé, 1933. május, szüleimnek*). Kemenesalja, ez ősi magyar táj küldötte, mint egykor Berzsenyi. A szülőföld és — édesanyja szeretete egész életén át elkíséri. „**Termő ékes ág te, jó anya, életemnek első asszonya, benned kaptam első fészkeimet, szívem a szíveddel lüktetett**”. S azután később, ihletőként s őrzőként állt mellette hitvese, **Károlyi Amy**, a költőnő.

Weöres Sándor életművének felmérése, méltó méltatása nem lehetséges e pár emlékező és tisztelgő sorban. Avatottabbakra vár ez s részben már meg is történt: két monográfia s több mint félezer cikk jelent meg róla, eddig is. *Diakonia* folyóiratunk 1983/1 számában is többek között. Itt és most csak néhány személyes emléket idézhetünk, találkozásokat a költővel s az emberrel. S ezzel együtt valamit felmutatni sajátos vallásosságából, művei tükrében.

A győri állami reáliskola tanulója volt, amikor a húszas években először találkozott vele, a több iskolából összevont evangélikus hittanórákon. Itt, az *Itt és Mihály* hitoktató vezette, Evangélikus Diákszövetség összejövetelein olvasta fel, tizenévesen, első verseit s hallgatóságnak bizonyul először. Így ezt is:

„**Kereszt-árnykép**”

A keresztnek felső

ága égre mutat,

nagy örömhírt tudat:

„**itt van a te utad**”

a kereszt két karja a légbe szétszalad

rajta sovány kezek tört vért virárganak

„**vigyázz: ór a lélek, de a test megszakad**

kétfelé visz ösvény s te szabad vagy, szabad”

a keresztnek alsó

ága földre mutat:

„**veszöldj: itt áss kutat**

lásd benne arcodat”.

1947-ben előadásra hívtam meg a győri Evangélikus Diákszövetség egyik ünnepélyére; közben országos hírvé költő lett, de szívesen jött s nemrég megjelent *A teljeség felé* című kötetét ajánlással adta át. Ebben így vall életprogramjáról: „**Egyetlen parancs van, a többi csak tanács: Igyekez úgy érezni, gondolkodni, cselekedni, hogy mindennek javára legyél**”. De már előbb is, 1943-ban megjelent *Medúza* c. kötetében olvashatjuk: „**Vonj sugaradba Istenem! mint madár a fészkeire szállnék hozzád... Vonj hevesebben! ön-erőmből nem jutok én soha hozzád**” (*Vonj sugaradba*). S ugyanebben a kötetben ezt kéri Is-

tentől: „**Vágyam csak ez — más semmi sem: hűségesen munkálni műveden, ahogy parány erőmmel érhetem. És mást ne adj nekem**” (*Ha majd testemre rög borul*). — 1957-ben verset kértem tőle *Hűsvéti evangélium* c. kiadványunkba. Többet is küldött. Az egyik: „**Isten gondol öröktől fogva téged, elméjében léted mint szikla áll. Mi ehhez mérve habfodornyi léted? és mit változtat rajta a halál?**” (*Öröktől fogva*).

Új énekeskönyvünkben két énekkorditása: 119. sz. és a 114. sz., valamint két eredeti énekszövege található: a 169. sz. és a 432. sz. Előbbinek utolsó versszakából idézek: „**Légy közelebb hozzám, ahogy csak lehetsz. Most és mindörökké: imádságom ez**”.

Weöres Sándor életeszmenye, saját véleménye szerint: a jézusi ember. „**Szerintem csak egyetlen ember létezik, és ez Jézus. A többi ember csak annyiban van, vagy annyiban nincs, amennyire Jézussal azonos. Azért írok, hogy ezt a jézusi elemet... magamból vagy másból... jobban kifejtsem**”. Istent önmagában kereste s vélte megtalálhatni: „**Mint fürdőző combját ha hal súrolta s tovalibbent — így néha megérezheted önnön-magadban Istent!**” *Mária siralma* — az Ó-magyar Mária siralom egy mai változata — mintha azt sejtetné, hogy megérintette a megfeszített Krisztussal való találkozás élménye is. Többet nem mondhatunk, ez már Isten és a lélek titka. A léleké, aki — s ez is a Krisztus-sejtést mutathatja — maga is alázattal hajol meg Isten titkai előtt: „**Jó vagy — tudom én, de nem érthetem: im nyílik a mennyek boltja és éledez, örvend, zeng a szívem! gödölyét küldtél a bokorra: minket fölemelsz és áldozatul értünk ártatlan gödölye hull vergődve s vérbe, pokolba**” (*Ábrahám áldozása*).

Groó Gyula (Ev. Élet)

NÉMETORSZÁG — NSZK

• A német hadseregben 221 táborig lelkész szolgál, közülük 162 az evangélikus. Jóllehet egyházuk állományába tartoznak, fizetésüket és szolgálati költségeiket a hadsereg biztosítja; a költségvetésben 1989-re 51,5 millió márkát irányoztak elő erre.

• Az újságírók szövetsége elhatározta, hogy ezentúl a keletnémet államra (Német Demokratikus Köztársaság/ Deutsche Demokratische Republik) való utalást idézőjelbe teszik („DDR”), mert a demokratikus jelző nem a való helyzetet tükrözi vissza.

• A Hessen-Nassauai Ev. Egyház állástalan lelkészek részére átképző tanfolyamokat szervez, s amíg új munkakörben elhelyezkednek, számukra anyagi támogatást is biztosít. Jelenleg nagy a lelkészhiány; a teológiáról kikérülők kerekén 20%-a nem jut lelkészi beosztáshoz.

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

ERŐS VÁR (USPS 178560) is published bi-monthly (February, April, June, August, October, December) for \$6 per year by the Hungarian Conference—Evangelical Lutheran Church in America, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102. Second-class postage paid at Cleveland, OH. POSTMASTER: Send Address changes (Form 3579) to ERŐS VÁR P.O. Box 02148, Cleveland, OH 44102

No. 3 (257) Vol. 55.
JUNE 1989

Az "Evangelical Lutheran Church in America"
Magyar Konferenciájának lapja.

Szerkesztő és kiadó:

Juhász Imre

Munkatársak:

a magyar evangélikus lelkészek.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag, kézirat, gyülekezeti hír, úgyszintén a lappal kapcsolatos minden levelezés, előfizetés és adomány erre a címre küldendő:

“ERŐS VÁR”

P.O. BOX 02148

CLEVELAND, OH 44102

Az "ERŐS VÁR" előfizetési díja bel-
földön egy évre 6 dollár, Kanadában és
egyéb külföldön évi 8 US dollár, vagy
10 kanadai dollár.

Be nem jelentett címváltozás esetén a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Erre a költségre különösen nem-előfizetők, késedelmező előfizetők, vagy többéves hátralékban lévők esetében nehéz fedezetet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy minden esetben pontosan adják meg címüket a "Zip Code" szám feltüntetésével együtt! Az újságot "zip code" szám nélkül nem kézbesíti a posta. Címközlésnél tüntessék fel az utca megjelölését is, pl.: St., Rd., Ave. Ugyanis egyes postai zónákban azonos nevű utcákat csak így lehet megkülönböztetni.

Classic Printing Corporation
9527 Madison Ave., Cleveland, Ohio 44102

Kiszámítottad már, hogy mennyit érsz?

Amikor eszembe jutott ez a kérdés, kissé szégyelltem magamat. Komoly, hívó emberre nem tartozik ilyesmivel foglalkozni. Azután tisztáztam magam előtt a problémát s az első megállapításom az volt, hogy nem mindig az ördög eszköze a pénz. Sok jót is lehet tenni vele. Akiknek sok pénzük van, azok sok jót tehetnek. Akiknek kevés, azok sokszor csak álmodják, hogy mit tennének, ha pénzük volna, de sajnos a jószándék nem elegendő.

Később egy mentő gondolat jutott az eszembe a szegényebb emberek számára. Mennyi lenne a vagyonom összértéke, ha forintban számítanám? Megnéztem a pénztárcámat s találtam benne 7 darab egydollárost és egy tízdollárost, ami körülbelül meg is felelt a szokott tartalomnak, kivéve, hogy egy ötdolláros nem volt benne, amit pedig mindig előkészítetek a vasárnapi persely számára. S volt még (de erről nem tud a feleségem s kissé resteltem is) egy eldugott húszdollárosom, amit évek óta tartogatok az igazolványok között, hátha egyszer nagy szükségem lesz rá. Lássuk csak: $7+10(+5)$ és a 20-as. Összesen 42 dollár, forintban pedig 42-szer 55, azaz kétezerháromszáztíz. Ennyi forint sok ember havi nyugdíjának tetemes részét képezné az óhazában. Eszembe jutott egy öreg bácsi, akit vagy hatvan évvel ezelőtt ismertem s aki egy bizalmas beszélgetés közben elmondotta, hogy ha Isten megsegíti és kb. egy éven belül összegyűjti a remélt ötvenezer pengője, akkor ő nyugdíjba megy, mert a szíve miatt nagyon fárasztó már a munkája. Kérdésekre, hogy lesz-e más bevétele ezen felül, azt mondotta, hogy nem, de beosztással ez elegendő lesz kettőjüknek, amiből megelégedetten élhetnek majd. De sokszor eszembe jutott ez a bácsi, amikor a magyar sors mindent elsodró viharaira gondoltam. Mi ezt Amerikában talán el sem képzeljük, hiszen itt olyan sokan tudtuk újrakezdeni életünket, amikor semmink sem volt.

De eszembe jutott valami más is. Az, hogy milyen sokan járnak Magyarországon s alkalmuk van összehasonlítani hazai testvéreink életét az

amerikaiak életével, főként pedig a magunkéval.

Milyen mérhetetlen mélységből épül Magyarországon nemzetünk minden próbálkozása. Nemcsak otthonaik körül virágzik a muskátli, templomai-kon és szeretet intézményeiken kívül óriási áldozattal újra megindul az evangélikus iskola szíveket és elméket építő munkája is. Képzeletben most engem is elvisznek oda, miközben sugárzó lelkesedéssel mondják: „Íme, újra kezdjük, íme, látjátok; a falak minden téglája munkánk és áldozatunk szívből jövő ajándéka Isten dicsőségére és nemzetünk javára.” Szemem becsukódik, fejemet lehajtom s azt kérdezem magamtól, hol találom meg azt a téglát, amit én helyeztem be az épülő ország evangélikus templomaiba és intézményeibe. Hirtelen nem tudom kiszámítani, hogy egy fillérért, tíz fillérért, ezer fillérért mennyi dollárt tudnék vásárolni, ha otthon éltem volna át kenyérkereső éveimet, családot nevelő nehéz időket.

Miért jutott eszembe ez a pénzkérdés? Azért, mert mi amerikai magyar evangélikusok nem alkottunk olyan intézményeket, amelyeknek fenntartása ma is ránk tartozna. Templomainkból is kevés az, amit a kevésen hű egyháztagok ma is hordoznak. Sokan vannak, akiknek a szívében és gondolatában fel-fel buggyan egy olyan érzés, hogy talán több hálát kellene gyakorolnunk magyarhoni egyházunk dolgai iránt, amelyből felnőttünk, amelyből hitünknek sok-sok vigaszát kaptuk.

Kezemben van a Győri Evangélikus Szeretothon igazgatójának a levele, amelyben elmondja, hogy Sopronban egy üdülőházat építenek, ahol konferenciát nevelő munkáját, öregek támogatását és esetleg a hazlátogatóknak otthont szeretnének nyújtani pihenésük idején igen mérsékelt áron. Mivel Sopronban éltem négy éven át, ismerem nemcsak a város szépségét, de erdős dombjainak, szőlőskertjeinek egészséges levegőjét is. Így hát ez a vállalkozás igen jó helyet talált pihenés és nevelés céljaira. Bizonytalán lesznek, akik odatalálnak majd, sőt keresik

a lehetőséget, hogy ott megpihenhesenek az amerikai nagy ipari városok fullasztó levegője után. Vajjon nem lenne még igazibb a pihenés és lelkünk békéje, ha most, amíg épül és gondjai vannak, mi is előre küldenénk egynéhány dollárt (vagy sok forintot)? Nem szervezünk külön gyűjtést erre a célra, hiszen olvasóink jelenleg két nagyobb ügyben is hoznak áldozatot (a Fasori Gimnázium, valamint az erdélyi menekültek támogatására). Mégis megemlítjük, hogy a **soproni üdülőre** szánt adományokat az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia pénztárosa, Nt. Bernhardt Béla szívesen továbbítja. Cím: Hungarian Conference — ELCA, 9715 Lake Avenue, Cleveland, Ohio 44102.

Mennyit? Egy dollár is sok forint, tíz még több, az ötösünknek is foga van és — gondolom magamban — mi lenne, ha az elrejtett huszas is útra kelne? Van-e még valaki, aki jobban, vagy többet tud számolni?

Brachna Gábor

CÍMVÁLTOZÁSOK

Asbóth Gyuláné (Mrs. Ilona Asbóth) ev. lelkészözvegy címe: 219 Kalassay Dr., LIGONIER, PA 15658. — Tel.: (412) 238-7617.

Károlyfalvi Béla ny. ev. lelkész új címe: c/o Domján, 1598 Lewisham Dr., CLARKSON, ON L5J 3R7, Canada. — Tel.: (416) 822-9737.

Kunos Jenő ny. ev. lelkész új címe: 900 South Tamiami Trail, Apt. 1414, VENICE, FL 34285. — Tel.: (813) 484-9753+1414.

Rettmann Farkasné (Mrs. Margaret Rettmann) ev. lelkészözvegy címe: 22 McMullen Ave., WETHERSFIELD, CT 06109. — Tel.: (203) 278-5942.

Dr. Rönkös Károly ev. teol. professzor új címe: 2869 South Tinkers Lane, TWINSBURG, OH 44087. — Tel.: (216) 425-3289.

Szathmáry Gyuláné (Mrs. Helen Sathmary) ev. lelkészözvegy címe: 9 Loop Rd., LITITZ, PA 17543. — Tel.: (717) 626-0799.

Tessényi Kornél ny. ev. lelkész új címe: 2925 North 36th Ave., MILTON, FL 32570. — Tel. (904) 994-7972.

Zugor Ernő ev. lelkész (jelenleg ref. szolgálatban) címe: 1741-D Lamoureux Dr., OTTAWA, ON K1E 2N3, Canada. — Tel.: (613) 824-0409.

A KÖLN—BUDAPEST EXPRESSZ EGYIK FÜLKÉJÉBEN hazafelé utazom. Sok és fárasztó munkám volt. Örülök, hogy már hazafelé tartok. Táskámban két vajaszemle — útravalónak, két műanyag gyermekpartedli, kis gyermekkalap, színes szalvéták — vásárfiának. Útközben jegyzetelek, útjelentésemet készítem. Egyszerre csak kicsapódik az ajtó, és két házaspár robban be rajta. Berobban, ez a helyes kifejezés. Köszönés nélkül, degeszre tömött bőröndökkel. Hangjuk egy perc alatt betölti a kis fulke légtérét. Hazámfiai, ahogy beszédjükből hallom.

— Csak azt sajnálom, hogy azt a kis, hegyes orrú cipőt már nem tudtam megvenni!

— Nincs elég cipőd? Vagy tőlem sajnálsz azt a oltári trikót?

— Mit tagadjam! Emlékszel arra a fiatalemberre, aki a járda közepén ült és újságot olvasott, hogy a népek csak átléptek rajta?

— Na, és az lehetett egy menő fej abban az Alfa Romeóban, aki csak úgy elsuhant mellettünk.

— Na, és a Francois Jaguárja?

Koncentrálni lehetetlen a hangos beszéd mellett. Behúnyom hát a szemem, úgy hallgatom őket. Várom, hogy mikor jön az igazi élménybeszámoló arról, amit láttak, ami maradandó emlék, amiért érdemes volt ezt a hosszú utat megtenni. Múzeumok, templomok, természeti érdekességek, emberek, építészeti stílusok, népszokások, emberi kapcsolatok, furcsaságok és követésre méltó példák, könyv-újdonságok, kórházi berendezés, hangverseny, színházi rendezés, énekszám, festmények, szobrok, a tenger...

Vártam, de elmaradt. Nem volt csak cipő, pulcsi, kocsis, jó nő, klassz srác. Hát ezekből van itthon is elegendő. Ezért kár volt spórolni, felesleges volt utazni, világot látni.

Én már megettem a kenyérem javát, de az utazást csak az utóbbi években ismertem meg, amióta munkakörömhez tartozik. Magánutazásra ritkán kerül sor, csak sok-sok takarékoság árán, nagy beosztással.

MIÉRT KELL MINDENÁRON UTAZNI, ha az csak cipőt, pulcsit, kocsit ad élménynek, ha nem értünk

Gyarmathy Irén

Világjárók

meg arra, hogy világjárók legyünk. És vajjon, ismerjük-e hazánkat annyira, hogy itthon már nem találunk látnivalót, hogy számunkra csak a nagyvilág boltjai jelentenek eseményt, élményt?

A napokban, hogy a szabadságokat hangoltuk össze, eszembe jutott, hogyan is nyaraltam én régebben.

Úgy emlékszem, sohasem fordult meg a fejemben, hogy nekem feltétlenül külföldre kell mennem ahhoz, hogy nyaralni tudjak. Nem is tellett volna, az is igaz, de mi vakációra, szabadságra, amíg lehetett és éltek kedveseink, mindig csak haza jártunk. Haza, a szülői házba. Sehol, soha olyan jól nem tudtam pihenni, mint otthon, anyámmal, apámmal. A világ egyetlen helyén sem voltam olyan békésen boldog, mint ebben a környezetben. Pedig a falunk poros volt és kicsi, a ház, amelyben laktunk repedezett, a szobák berendezése régimódi, de a padló mindig tiszta, a függöny, az abrosz frissenmosott, mindennek valami jó tisztaság szaga volt. A kertünket anyám maga tervezte fűből, virágból és az öreg lugas kemény padjain estéként órákig elüldögéltünk beszélgetve. Ott hallottam édesapámtól, hogy a mi hazánk nem a nagyvilág, hanem itt, ez a kis ország, ahol élünk és halnunk kell.

Vacsorára tejet, gyümölcsöt, csemege kukoricát, vízben főtt krumplit kaptunk, ebédünket a kertünk veteményese tette változatossá, amit anyám nagy előrelátással idejében bevetett.

Szórakozás? Egy kicsi mozi a falu végén, egy kristálydetektoros rádió, amit nagybátyánktól kaptunk és a zongorám. Anyánkkal együtt énekelünk, apánkkal bejártuk a határt, gyönyörködtünk a vetésben. Ismerkedtem a lucernával, a lóherével, a kenderrel és a lennel, a hörcsöggel és a pocokkal, és mezei virágokat szedtem a dűlőben, és sárga vízililiomot az erdei patakban. Kihallgattuk a madarak dalát és megtanultuk szeretni az egész teremtett világot. És minden

nap minden órájában új meglepetésekre bukkantunk.

És ott voltak a könyvek, a drága barátok, amelyek az egész világot elhozták hozzánk, és az élet érzelmi skálájának széles palettáját festették élénk. Barátok voltak a könyvek, barátok, amelyekhez egy életen át fordulhattunk, szórakoztattak, tanítottak.

UTAZNI? IGEN, UTAZTUNK GYALOGSZERREL. A nagy erdőbe, a régi vízi malomhoz, ki a hegyekbe. Ezek voltak a mi utazásaink. Csofálatos felfedezéseket tettünk, egy életre szóló barátságokat kötöttünk, szavak nélkül. Ezeknek a tájaknak a képe belénkívódott, ezek lesznek velünk, ha megöregszünk, a többi elnyeli a feledés. Az elmeszesedő erek mélyén csak ezek a képek élnek, ebből élünk, legyenek bármilyen nyomorúságosak vagy szegényesek. De a mieink. A mi boldogságunkból, nyomorúságunkból, ifjúságunkból születtek. Hozzánk tartoznak, a legszebbek az egész világon, a mi szülőfalunk, a mi templomunk, a mi országunk, a mi hazánk.

— Már itthon vagyunk? — hallom a futómáló hanghordozású megjegyzést. Felnyitom a szemem.

— Hála Istennek, hazaérkeztünk! — mondom.

Úgy néznek rám, mint aki más csillagzatról keveredett ide, s fogalma sincs róla, milyen pulcsikat láttak a világjárók.

AZ EGYHÁZ HÍREI

Hírközlő: Bernhardt Béla

SVÁJC

• Egy ökumenikus küldöttség többek között vegyesházasságok és úrvacsoraközösség kérdésében tárgyalt a Vatikánnal. II. János Pál pápa szerint vegyesházasságokat nem lehet ökumenikus aktusnak tartani, mert rendszerint vallási közömbösség az eredményük. Arra is rámutatott, hogy úrvacsoraközösség mindaddig nem lehetséges, amíg tanításbeli különbségek fennállnak.

NÉMETORSZÁG — „NDK”

• Nyugati ajándékkal kiegészített hazai pápírvótájából rekordmennyiségű — 70,000 — Bibliát nyomott 1988-ban a keletberlini Protestáns Bibliatársulat.

KUBA

• Az Egyesült Bibliatársulatok (Egy. Áll.) 50,000 Bibliát küld ebben az évben az itteni protestáns gyülekezetek számára.

„Ne félj te kicsiny nyáj”

Ez a Lukács evangéliumának a 12. fejezetében (32. v.) található jézusi mondás volt az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia 30. Nagyheti Találkozójának a főtémája. Ennek az alapján hirdette Kiss Szabolcs koblenzi református lelképásztor az északbajorországi *Bischofsheim* városka evangélikus templomában, amelyet teljesen megtöltött a konferencia több mint 100 résztvevője, 1989 virágvasárnapján az igé a találkozó **megnyitóistentiszteletén**. Ő az Isten ígéréte, a „Ne félj” szavakra helyezte a hangsúlyt, míg a nagyheti napok minden délelőttjén egy-egy előadás világította meg „a kicsiny nyáj”-hoz tartozók jellegzetességeit és életét. Így hétfőn *Szépfalusi István* bécsi evangélikus lelkész a történelmi Magyarországon kívüli **magyar szórványok** keletkezését és életét ismertette és azok jövőjéről is beszélt. — Kedden *Cseri Gyula* giesseni egyetemi lelkész **identitásunk** kérdésével foglalkozott, majd szerdán *Tüskiné Szabó Márta*, Hollandiában élő magyar református lelkész elmagyarázta, hogy **miképpen élhet Isten szórványba került magyar keresztyén népe Nekí tetsző életet**. A nagycsütörtöki előadást *András Imre*, a jezsuita rend tagja, a bécsi Magyar Egyházsociológiai Intézet igazgatója tartotta és arról beszélt, hogy **mit tehetünk mi, különböző hitvallású magyarok együttesen népünk jövőjéért**. — Nagypénteken nem volt külön előadás: a konferenciái telep kápolnájában **úrvacsorai előkészítő** volt, majd a városka templomában **úrvacsoraoasztással egybekötött istentisztelet**. Az előbbi szolgáltatást *Pósfay György* Genfben élő evangélikus lelkész, az utóbbiét *Joób Olivér* zürichi evangélikus lelkész végezte *Szigethy Sándor* svédországi vallásnár és *Cseri Gyula* közreműködésével. Nagyszombaton *Szente Imre* stockholmi tanár **az anyanyelvnek a szórványban való szerepéről** szólt. Az előadásokat általában a nap délutánján csoportokban tartott megbeszélés követte.

Minden reggel korai imaóra volt, ezeket laikusok vezették. A reggeli utáni **bibliatanulmány** a hét öt napján Isten szórványba került őstamentumi emberéről, **Józsefről** szólt, ezeket *Gémes István* stuttgarti evangélikus lelkész, *Varga Pál* heidenheimi református lelképásztor, *Tüski István* utrechti lelkész és *Pósfay György* tartotta, majd a jelenlevők nyolc csoportba osztva próbálták megérteni az említett bibliai történeteknek a ma számára fontos üzenetét. — A kisebb gyermekek számára külön programot szerveztek a rendezők. Egy délutáni **kirándulás** keretében a Rhön hegység szépségeit és az ottani kis városok látnivalóit tekintették meg a résztvevők. Virágvasárnap többen felsétáltak a konferenciái telep felett magasodó „Kreuzberg” („Kereszt-hegy”) csúcsára.

A vacsora utáni időben kulturális jellegű alkalmak erősítették a megjelentek közti közösséget. Virágvasárnap **bemutató** volt, amelynek keretében a résztvevők előadtak valamit annak az országnak a jellegzetességéből,

amelyből jöttek (Ausztriából, Dániából, Hollandiából, Jugoszláviából, Magyarországról, Németországból, Norvégiából, Svédországból és Svájcból). — Ugyancsak ezen a napon nyílt meg az elmúlt konferenciákat megörökítő **jubiléumi kiállítás**, amelyet *Pósfay Klári* készített elő.

Hétfőn *Pósfay György* — több közreműködő segítségével — **megemlékezett az 1960-ban a norvégiai Trysilben tartott első konferenciáról**, majd levetítette az azon és a későbbi találkozókön készült képeket. — Kedden *Szigethy Sándor Kőrösi Csoma Sándorról* tartott előadást és bemutatta legutóbbi indiai útján felvett képeit, amikor is az idegenben kutatásokat végző és halálát is ott leelőrdélyi honfitársunk útvonalát követte. — Szerdán *Tollas Tibor* költő (München) **saját verseinek felolvasásával** szólt a szórványba került magyar ember sorsáról. — Nagycsütörtökön *Joób Árpád* zenetanár (Debrecen) a **magyar nép zenei anyanyelvét** ismertette, Nagypénteken pedig a bischofsheimi evangélikus templomban *Gárdonyi Zsolt* wüzburgi zeneakadémiai tanár, orgonaművész, **egyházzenei hangversenyt** adott, amikor is Bach művei mellett édesapjának, dr. Gárdonyi Zoltánnak a műveiből tartott bemutatást, valamint saját szerzeményeiből is játszott. Ezen a napon a konferencia résztvevőiből alakult énekkar és tehetséges szólisták közreműködésével **házhangverseny** is volt. — Nagyszombaton pedig a konferenciái központ munkatársai a 30. találkozó tiszteletére **díszvacsorát** rendeztek, amely után mind a magyar, mind a német résztvevők, ének és zeneszámok, jelenetek, biznyságtételek valamint beszámolóik révén adtak bepillantást egymás munkájába.

Az **esti áhítatok** mindig fiatalok tartották. A Jézussal találkozott személyekről szóló bibliai történetekhez fűzték mondanivalójukat. Nagycsütörtökön éjjel **vigília** volt, amikor is a konferenciái központ kápolnájában a résztvevők meghallgatták Máté evangéliumából Jézus szenvedéstörténetét, amelyet a fiatalok hangjátékszerűen adtak elő, az egyes részeket pedig gyülekezeti ének választotta el egymástól. A szombati záróáhitatot a **morzsaszedés** után *Kelemen Erzsébet* diakonisszatesztvér tartotta, **húsvét reggelén** pedig *Pósfay György* **igehirdetésének** meghallgatása után indult a résztvevők nagyrésze vissza otthonába.

Megemlíthetjük, hogy a szabadidőben voltak még egyéb alkalmak az együttlét számára. Így bemutatásra került Rossini „*A Messias*” című filmje, volt egy rögtönzött előadás a **MEVISZ**-ről (Magyar Evangélikus Ifjúsági Szövetség), egy **vetítés Peruról** valamint sok beszélgetés, séta, játék és közös éneklés. Kiemelkedett ez a konferencia az eddig tartott 30 találkozó sorából a tekintetben is, hogy arra 12-en Magyarországról és 4-en Jugoszláviából jöttek. Több erdélyi testvérünk is résztvett azon, ők most főképpen skandináviai országokban élnek. — A tervek szerint a **jövő évi konferencia** a katolikus Pax Romanával és az Európai Magyar Protestáns Szabadegyetemmel közösen megrendezett **ökumenikus találkozó** lesz.

Két gyülekezeti munkás kitüntetése Clevelandban

A 65 éve fennálló clevelandi Magyar Klub tagságában vezető üzletemberek, orvosok, lelkészek, első és másodgenerációs magyar értelmiségiek foglalnak helyet. Az egyesület célja a magyarság érdekeit előmozdító ügyek támogatása, a magyar kultúra ápolása és amerikaiak felé való propagálása.

Minden évben kitüntetik „az év magyar édesanyját”. Idén két evangélikus nőtestvérünknek jutott ez a megtiszteltetés, a két clevelandi gyülekezetünkben végzett odaadó és kimagasló munkájuk alapján. Május 12-én díszvacsora keretében nyújtották át nekik a kitüntetéseket díszes ezüst-tálakra vésett dedikáció formájában. A két ünnepelt: **Bolla Tivadarné, Dorotytya (Első Magyar Evangélikus Egyház) és Juhász Imréné, Edna (Nyugat-Clevelandi Magyar Evangélikus Egyház)**.

Gyülekezeteinkben sokszor észrevétlenül munkálkodnak és elismerés nélkül maradnak, mert sokan természetesnek veszik, hogy vannak hűséges Máriaik és szorgos Márták, akik a többiek terhet is vállalkra veszik. Ezért is örvendetes, hogy kívülállók észreveszik ezt, s egy ilyen általános tekintélynek örvendő testület felfigyelt a két gyülekezeten belül folyó munkára. Egy-egy ilyen elismerés a gyülekezetek tagjait is serkenti, hogy megbecsüljék saját értékeiket.

„Erdély” adományok

Cserkészbarátok Köre (Cleveland)	238.96
Fröhlich János (Stamford, CT)	25.00
Könyves Mihályné (Cleveland)	40.00
Rein Sieghart (Cleveland)	20.00
Tomaj Gusztáv (Chicago)	25.00

A fenti adományok összege \$348.96, a korábban nyugtázottakkal együtt olvasóink eddigi adományai az erdélyi menekültek megsegítésére: \$2408.96.

***

Segítsük

az erdélyi menekülteket!

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia készségesen fogad el adományokat az erdélyi menekültek megsegítésére és szívesen továbbítja azokat a magyarországi Evangélikus Egyház menekültszolgálatához. Csekket kérjük HUNGARIAN CONFERENCE—ELCA névre kiállítani, „Erdély” szóval megjelölni, és 9715 Lake Avenue, Cleveland, Ohio 44102 címre elküldeni.

SECOND CLASS PUBLICATION.
POSTMASTER: DO NOT FORWARD
SEND FORM 3579 TO
ERŐS VÁR (USPS 178560)
BOX 02148, CLEVELAND, OH 44102

KÓTSCH LAJOS

A németországi magyar lelkési kar egyik idős tagját 83 éves korában szólított haza teremtő Ura. **Kótsch (Kóts) Lajos** 1906. december 30-án született a Fejér megyei Pusztavámon. 1930-ban szentelték lelkésszé, majd Lajoskomáromban szolgált hosszú ideig. 1945-től kezdetben a közös protestáns, később a Németországi Magyar Evangélikus Lelkigondozó Szolgálat keretében pásztorolta a 2. világháború menekültjeit. 1949-ben a Württembergi Tartományi Ev. Egyház Stuttgart-Münsterbe helyezte, ahol német lelkési munkája mellett 23 évig volt a württembergi magyar evangélikusok és reformátusok lelképásztora. 1972-ben ment nyugdíjba, miután gyülekezetének és egyházi főhatóságának Gémes Istvánt ajánlotta utódjául. Egy darabig Ludwigsburgban élt, később egy Karlsruhe melletti ev. szeretetotthonba került, ahol 1989. március 26-án, húsvét vasárnapján fejezte be földi életét. Temetésén — rendelkezése szerint — kizárólag húsvéti, feltámadási énekek tettek bizonyosságot feltámadáshitéről. Koporsója mellett mintegy 35 magyar hallotta az Újtestámentum nagy feltámadási fejezetét (1Kor 15).

A temetési szolgálatot a helyi német lelkész és Pósfay György (Genf) végezte.

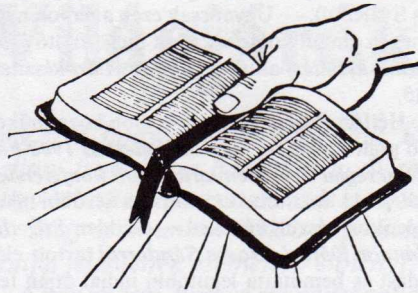
„Amikor pedig ez a romlandó romolhatatlanságba öltözik, és ez a halandó halhatatlanságba öltözik, akkor teljesül be, ami meg van írva: „Teljes a diadal a halál fölött!” ... hála az Istennek, aki diadalt ad nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!” (1Kor 15:54, 57).

A Cleveland keleti oldalán levő Első Magyar Református Egyház és a közeli Első Magyar Presbiteriánus Egyház kimondta az egyesülést. Az előbbinek lelkésze, **Szilágyi István** lemondott, s így **Endrei Ferenc** pásztorolja az egyesült gyülekezetet.

SVÉDORSZÁG

• Az Ev. Világszöv. főtítkárhelyettesét, Dr. Jonas O. Jonson lelkészt a Svéd (Ev.) Egyház strängnási egyházkerülete püspökévé nevezték ki. Strängnäs 80 km-re fekszik Stockholmtól délnyugatra. A székesegyházat 1290-ben szentelték fel. Eskil, az első püspök 950 éve mártírhálált halt.

Mindennapi kenyér

— Útmutató a Biblia olvasásához —

1989. JÚLIUS HÓ

1. Mt 19:27-30 — Csel 7:44-53

PÜNK. U. 7. VAS. — JÚL. 2.

Heti ige: Ézs 43:1

- Gal 6:1-10, 14-16 — Lk 10:1-9, 16
- 5Móz 7:6-12 — Csel 7:54-8:3
- 1Kor 6:9-11 — Csel 8:4-25
- Gal 3:26-29 — Csel 8:26-40
- 1Pt 2:1-10 — Csel 9:1-9
- 1Pt 3:18-22 — Csel 9:10-19a
- Jel 3:1-6 — Csel 9:19b-31

PÜNK. U. 8. VAS. — JÚL. 9.

Heti ige: Ef 2:19

- Kol 1:1-14 — Lk 10:25-37
- 2Móz 16:32-35 — Csel 9:32-43
- 2Móz 19:3-8 — Csel 10:1-20
- Fil 2:1-4 — Csel 10:21-33
- 1Kor 10:16-22 — Csel 10:34-48
- Jn 6:47-51 — Csel 11:1-18
- 2Kor 5:1-9 — Csel 11:19-30

KANADA

• Az alig három éve, egyesületekből létrejött Evangelical Lutheran Church In Canada egyház központi vezetését két ügyosztály hatáskörének az országos presbitériumra való ruházásával átszervezik.

• Az eddig az Egy. Államokbeli Lutheran Church Missouri Synod egyházhoz tartozó kanadai gyülekezetek néhány kivétellel január 1-től önálló egyháztestet alkottak, a Lutheran Church Canada egyházat, melybe 100,000 lélek tartozik. A fentebb említett Evangelical Lutheran Church In Canada egyház lélekszáma meghaladja a 200,000-t.

OLASZORSZÁG

• A protestáns televízió műsornak kereken félmillió hallgatója van, jóllehet a protestánsok száma nem haladja meg az ötvenezretet.

CSEHSZLOVÁKIA

• A tót ev. egyházban 700 énekkel jelenik meg új énekeskönyv. Az énekek válogatásában döntő tényező volt, hogy azok nyelvezete tiszta tót legyen, mentes minden cseh kifejezéstől vagy még származékszótól is.

• A felvidéki tót egyházak — a görögkeletiek kivételével — megállapodtak abban, hogy rövidesen ökumenikus fordítású Bibliát adnak ki közös használatra.

PÜNK. U. 9. VAS. — JÚL. 16.

Heti ige: Ef 5:8-9

- Kol 1:21-28 — Lk 10:38-42
- Rm 6:19-23 — Csel 12:1-19a
- Gal 6:7-10 — Csel 12:19b-25
- Jn 9:1-12 — Csel 13:1-12
- Mt 7:13-21 — Csel 13:13-25
- 1Kor 6:9-14, 18-20 — Csel 13:26-41
- Fil 1:6-11 — Csel 13:42-52

PÜNK. U. 10. VAS. — JÚL. 23.

Heti ige: Lk 12:48

- Kol 2:6-15 — Lk 11:1-13
- 1Kir 3:16-28 — Csel 14:1-7
- 1Pt 3:1-6 — Csel 14:8-20
- 1Pt 4:7-11 — Csel 14:21-28
- Ez 3:17-19 — Csel 15:1-12
- Jer 1:11-19 — Csel 15:13-35
- Mt 7:24-27 — Csel 15:36-16:5

PÜNK. U. 11. VAS. — JÚL. 30.

Heti ige: Zsolt 33:12

- Kol 3:1-11 — Lk 12:13-21
- Rm 11:1-15 — Csel 16:6-15

1989. AUGUSZTUS HÓ

- 1Kor 10:1-13 — Csel 16:16-24
- 1Kir 21:1-16 — Csel 16:25-40
- Jer 16:14-17 — Csel 17:1-15
- JSir 1:1, 12-17, 20-21a — Csel 17:16-34
- Mt 23:34-39 — Csel 18:1-22

PÜNK. U. 12. VAS. — AUG. 6.

Heti ige: 1Pt 5:5

- Zsid 11:1-3, 8-16 — Lk 12:32-40
- Mk 9:33-37 — Csel 18:23-19:7
- 1Sám 17:38-51 — Csel 19:8-22
- Mt 21:28-32 — Csel 19:23-40
- Gal 2:16-21 — Csel 20:1-16
- 2Sám 16:5-14 — Csel 20:17-38
- Ez 17:22-24 — Csel 21:1-14

PÜNK. U. 13. VAS. — AUG. 13.

Heti ige: Ézs 42:3

- Zsid 12:1-13 — Lk 12:49-53
- Mk 8:22-26 — Csel 21:15-26
- Mk 1:21-28 — Csel 21:27-40
- Mt 9:27-34 — Csel 22:1-22
- Jk 5:13-16 — Csel 22:23-30
- Mk 5:22-43 — Csel 23:1-11
- 1Kor 3:9-15 — Csel 23:12-35

PÜNK. U. 14. VAS. — AUG. 20.

Heti ige: Mt 25:40

- Zsid 12:18-24 — Lk 13:22-30
- 2Sám 9:1-11 — Csel 24:1-21
- Mk 12:41-44 — Csel 24:22-27
- Mk 3:31-35 — Csel 25:1-12
- 2Móz 22:20-26 — Csel 25:13-27
- Ézs 58:7-12 — Csel 26:1-23
- Jer 22:13-19 — Csel 26:24-32

PÜNK. U. 15. VAS. — AUG. 27.

Heti ige: Zsolt 103:2

- Zsid 13:1-8 — Lk 14:1, 7-14
- Ézs 40:15-26 — Csel 27:1-12
- Gal 5:16-23 — Csel 27:13-26
- 1Tim 1:12-17 — Csel 27:27-44
- 3Móz 9:22-10:5 — Csel 28:1-10